

Sahîh-i Buhârî

MUHTASARI TECRİD-İ SARİH

ÇEVİRİ TAHRİC VE NOTLAR
İMAM-İ BUHARİ; ABDULLAH FEYZİ KOCAER

İman Bölümü
(2/94 - Kitâbu'l-İmân)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الْإِيمَانِ

2-) İman Bölümü

۸ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالْحَجِّ وَصَوْمِ رَمَضَانَ ❊

& 8-) İbni Ömer (r.a.), Rasûlullah (s.a.v.): **"İslâm beş temel üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilah olmadığına Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şehadet etmek, namaz kılmak, zekâtı, haccı ve ramazan orucunu yerine getirmektir."** buyurdu" demiştir.

(Bu hadisimizde de yüce dinimizin üzerinde kurulduğu temelleri öğrenmekteyiz.

İslâm dini beş esas üzerine kurulmuştur.

Yukarıdaki esaslar olmadan din ayakta duramaz.

Namaz, oruç, zekât ve hac gibi amellerden biri eksik olursa İsim binasının temelleri eksik olur.

Bu esaslar İslâm dininin tamamı değil, temelleridir. İslâm binasının temelleri dışında diğer bölümleri de vardır.)

۹ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ ❊

& 9-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): **"İman altmış küsur şubedir. Hayâ da imandan bir şubedir."** buyurmuştur.

(Hadiste sözü edilen imanın şubelerinden maksat, imanın amel olarak hayattaki tezahürleridir. Hadisin diğer bir kısım rivayetlerinde yetmiş küsur ifadesi vardır.)

۱۰ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ ❊

& 10-) Abdullah b. Amr (r.a.)'dan Peygamber (s.a.v.): **"Müslüman, Müslümanların elinden ve dilinden güvende olduğu / kurtulduğu kimsedir, muhacir de, Allah'ın yasakladığı şeyleri bırakan kimsedir,"** buyurmuştur.

(Muhacirin anlamı, bir yeri veya bir şeyi terk eden, bırakan demettir.)

۱۱ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ قَالَ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ ❊

& 11-) Ebû Mûsâ (r.a.) anlatır: "Ey Allah'ın Rasûlü, hangi müslüman en üstündür?" dediler. O da: **"Müslümanların elinden ve dilinden güvende olduğu / kurtulduğu kimsedir."** buyurdu.

(Bu konuda 730. ve 1204. hadislerle bakınız. Ayrıca bu tür değer ifadelerinin ne anlama geldiği konusunda 25. hadisin açıklamasına bakınız.)

۱۲ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَيُّهُ الْإِسْلَامُ خَيْرٌ قَالَ تُطْعِمُ الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ

& 12-) Abdullah b, Amr (r.a.) anlatır: "Bir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.)'e hangi İslam (davranışı) hayırlıdır?" diye sordu. O da. **"Yemek yedirmen, tanıdığına da tanımadığına da selâm vermendir"** buyurdu.

(Bu hadis 2056. hadis olarak da gelecektir. Bu konuda benzer değişik ifadeler 25. 329. 1140. hadislerde gelecektir, bakınız. Ayrıca bu tür değer ifadelerinin ne anlama geldiği konusunda 25. hadisin açıklamasına bakınız.)

۱۳ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

& 13-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Sizden biriniz, kendisi için istediğini kardeşi için de istemedikçe (tam bir şekilde) iman etmiş olamaz"** buyurmuştur.

۱۴ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ

14-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): **"Canımı elinde tutana yemin olsun ki sizden biriniz, ben ona babasından ve çocuğundan daha sevimli olmadıkça (tam bir şekilde) iman etmiş olamaz"** buyurmuştur.

(Bu konuda bir benzer 2141. hadise de bakınız.)

۱۵ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

& 15-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Sizden biriniz, ben kendisine babasından, çocuğundan ve tüm insanlardan daha sevimli olmadıkça (tam bir şekilde) iman etmiş olamaz"** buyurdu" demiştir.

۱۶ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ وَأَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْفُرُ أَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ

& 16-) Enes (r.a.)'dan Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Üç şey vardır ki, kimde bulunursa imanın tadını bulur: Allah ve Resulünün, kendisine başkalarından daha sevimli olması, bir kimseyi sadece Allah için sevmesi, tekrar küfre dönmeyi tıpkı ateşe atılmayı istemediği gibi istememesidir,"** buyurmuştur.

۱۷ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ آيَةُ الْإِيمَانِ حُبُّ الْأَنْصَارِ وَآيَةُ النِّفَاقِ بُغْضُ الْأَنْصَارِ

& 17.) Enes (r.a.)'dan Hz. Peygamber (s.a.v.): **"İmanın belirtisi Ensar'ı sevmek, Münafıklığın belirtisi Ensar'a kızmaktır,"** buyurmuştur.

(Hadisin bir benzeri dan 1555. hadise bakınız. Ayrıca münafıklık hakkında 32. hadis ve açıklamasına bakınız. Ensarı sevmekten

maksat, Hz. Peygamber (s.a.v.) dönemindeki Medine'de bulunan ve kendisine kucak açıp yardım eden o dönemdeki Müslümanları sevmek anlamına geldiği gibi İslâm'a yardım eden kimseleri sevmek anlamına da gelebilir.)

١٨ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَكَانَ شَهِيدَ بَدْرًا وَهُوَ أَحَدُ الثَّقَبَاءِ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ وَحَوْلَهُ عَصَابَةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ بَايَعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ وَلَا تَأْتُوا بِيَهْتَانٍ تَقْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلَا تَعْصُوا فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا ثُمَّ سَتَرَهُ اللَّهُ فَهُوَ إِلَى اللَّهِ إِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُ وَإِنْ شَاءَ عَاقَبَهُ فَبَايَعْتَاهُ عَلَى ذَلِكَ ﷺ

& 18-) Ubâde b. es-Sâmit (r.a.), Bedir savaşına katılmıştır, ayrıca Akâbe gecesinde bulunan on iki temsilciden de birisidir. Kendisi şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v.) yanında ashabından bir toplulukla beraber bulunuyordu **"Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayacağınıza, hırsızlık yapmayacağınıza, zina etmeyeceğinize, çocuklarınızı öldürmeyeceğinize, kendiliğinizden uyduracağınız hiçbir yalanla kimseye iftira etmeyeceğinize, dinin güzel gördüğü konularda (marufta) bana karşı gelmeyeceğinize dair bana biat ediniz. Kim bunları yerine getirirse bunun karşılığı Allah'tandır. Kim de bu şeylerden dolayı dünyada bir cezaya uğrarsa, bu da kendisi için günahlarına bağışlanma olur. Kim de bu günahlardan birini işler Allah da günahını gizlemiş ise bunun durumu Allah'a kalmıştır dilerse bağışlar, dilerse cezalandırır."** buyurdu. Biz de bu şartlar üzere biat ettik."

١٩ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْشِكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَالِ الْمُسْلِمِ غَنَمٌ يَتَّبِعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ ﷺ

{٠} 19-) Ebû Said el-Hudri (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.): **"Müslüman bir kimsenin en hayırlı malı, neredeyse davar olacaktır. Dinini fitnelerden kurtarmak için, bunları dağ başları ve su birikintilerine sürüp götürür."** buyurdu."

(Bir kimsenin dinini fitnelerden kurtarmak için koyunlarını alıp dağ başlarına götürmesi, koyunculukla uğraşıp çobanlık yapması anlamına gelebilir. Bu da şehri terkedip inzivaya çekilmesi demektir. Ancak koyun alıp dağ başına çekilmeyi başka şekilde de yorumlamak mümkündür. Söz gelimi toplumdaki fitne ve fesada karışmamak için halk içerisindeki kargaşalardan ayrı durmak, fitne ortamındaki halkın eğilim ve yönelişlerinden uzak durmak şeklinde anlamak mümkündür. Buna göre illa da koyun alıp dağ başlarına gitmeye gerek yoktur, içerisinde bulunduğu toplumun İslâm dışı davranışlarına kapılmadan hayatını sürdürür, imkân nisbetinde önce eliyle, buna gücü yetmezse diliyle iyiliği emreder kötülüğü yasaklar, eğer her ikisini de yapamazsa içerisinde bulunduğu toplumdaki kötülükleri onaylamadığını bildirmek için kalbiyle buğzeder.)

٢٠ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَمَرَهُمْ أَمْرَهُمْ مِنَ الْأَعْمَالِ بِمَا يُطِيقُونَ قَالُوا إِنَّا لَسْنَا كَهَيْئَتِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ قَدْ غَفَرَ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَعْصِبُ حَتَّى يُعْرِفَ الْغَضَبُ فِي وَجْهِهِ ثُمَّ يَقُولُ إِنَّ أَنْفَاكُمْ وَأَعْلَمَكُمْ بِاللَّهِ أَنَا ﷺ

20-) Aişe (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.) bir emir buyurduğunda, güçlerinin yetebileceği işleri emrederdi: "Ey Allah'ın Rasûlü biz senin gibi değiliz, Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışladı (biraz artırsan)" dediklerinde Rasûlullah öfkesi yüzünde belli olacak şekilde kızar ve: **"Allah'a karşı sizin en takvalı olanınız ve en iyi bileniniz benim "** derdi."

(Hadisin bir benzeri olan 1825. hadiste değişik ayrıntılar vardır. Bu konuda 37 ve 40. 1825. hadisleri bakınız. Ashab, daha çok amel yapmalıyız diye zora talip olmuştu. Ancak, İslâm'da esas olan bir defa zor bir amel yapma yerine az olup sürekli amel yapmadır. Bu hususta bazen yanlışlığa düşüldüğü görülmektedir. Mesela mübarek geceleri ihya etmek için gece geç saatlere kadar ibadet edip

seher vakti uykuya yenik düşerek farz olan sabah namazını kaçırma gibi.)

٢١ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ يَدْعُلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى أَخْرِجُوا مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ فَيُخْرِجُونَ مِنْهَا قَدْ اسْوَدُّوا قَبْلَقُونَ فِي نَهْرِ الْحَيَاةِ أَوْ الْحَيَاةِ شَلْكٌ مَالِكٌ فَيَسْتَوْنَ كَمَا تَنْبُتُ الْحَبَّةُ فِي جَانِبِ السَّيْلِ أَلَمْ تَرَ أَنَّهَا تَخْرُجُ صَفْرَاءَ مُلْتَوِيَةً

& 21-) Ebû Said el-Hudri (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "**Cennetlikler Cennete, Cehennemlikler de Cehenneme girer sonunda Allah: "Kimin kalbinde hardal tanesi ağırlığına iman var ise (onu da cehennemden) çıkarınız" buyurur. Arkasından bu kimseler simsiyah kesilmiş olarak (cehennemden) çıkarılarak hayât pınarına veya hayâ pınarına atılırlar, su kenarında bitki tohumunun büyüüp geliştiği gibi buradan yetişip gelişeceklerdir. Görmez misiniz bu tohum sapsarı olarak iki tarafa sürüp topraktan çıkar."** buyurmuştur.

(Hadisin ravilerinden Mâlik b. Enes, Hayât pınarı mı hayâ pınarı mı olduğunu tam olarak bilememiştir.)

٢٢ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ النَّاسَ يُعْرَضُونَ عَلَيَّ وَعَلَيْهِمْ قُمْصٌ مِنْهَا مَا يَلُغُ الثُّدِيَّ وَمِنْهَا مَا دُونَ ذَلِكَ وَعَرَضَ عَلَيَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ يَحْرُهُ قَالُوا فَمَا أَوْلَتْ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الدِّينُ

& 22.) Ebû Said el-Hudri (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.): "**Bir keresinde ben uyuyordum ki insanları gördüm. Benim karşıma çıkarılıyorlardı, üzerlerinde gömlekler vardı. Bu gömlekler kimisinin göğüslerine kadar geliyor kimisinin daha altında idi. Ömer b. el-Hattab da gösterildi, onun da üzerinde (yerlere kadar) sürüdüğü bir gömlek vardı"** buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Rasûlü bunu neye yordun" dediler. O da: "**Dine yordum**" buyurdu" demiştir.

("Dine yordum" ifadesini, dine bağlılıkları ve samimiyetleri olarak anlamak mümkündür.)

٢٣ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَرَّ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَهُوَ يَعِظُ أَخَاهُ فِي الْحَيَاءِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ دَعُهُ فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الْإِيْمَانِ

{&} 23-) İbni Ömer (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.), Ensardan bir kimsenin yanından geçti. Bu kimse utangaçlığı konusunda kardeşine birtakım öğütler veriyordu. Rasûlullah (s.a.v.): "**Onu kendi haline bırak. Şüphesiz utanma (hayâ) imandan kaynaklanır**" buyurdu" demiştir.

(Utanma iki kısımdır: psikolojik olan utanma ile imanın vermiş olduğu günahlara karşı çekingenlik duygusu olan utanma yani hayâ. Hadisimizde sözü edilen utanma imandan kaynaklanan çekinme duygusudur. Kendilerinde bu duygu olmayan kimseler günahlara karşı cesaretlidir. Hayâsı olmayanlarda iman zafiyetinin olduğu düşünülür. Hayâ, peygamberlik mirasıdır, (2041. hadise bakınız) iman belirtisidir, insanları kötülükten alıkor. Utanma duygusuna sahip olmayan •kimseler günaha karşı çekingen olmazlar. Sağlıklı bir toplum için utanma duygusuna sahip insanlar yetiştirme gereği vardır.)

٢٤ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ أُمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ

& 24-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlullah (s.a.v.): "**Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şahitlik etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermelerine kadar insanlarla savaşmakla emrolundum. Eğer bunları yaparlarsa benim elimden mallarını ve kanlarını korumuş olurlar. İslâm'ın koyduğu haklar bunun dışındadır. Diğer (görülmeyen) konularda hesapları ise Allah'a aittir,**" buyurmuştur.

(Bu konuda 705. hadise bakınız.)

٢٥ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُئِلَ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ فَقَالَ إِيْمَانٌ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ قِيلَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قِيلَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ حَجٌّ مَبْرُورٌ ❀

& 25.) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Rasûlullah (s.a.v.)'e "Hangi amelin daha değerli olduğu" soruldu: **"Allah'a ve Resul'üne iman etmek"** buyurdu: "Sonra hangisi?" denildi: **"Allah yolunda cihad"** buyurdu: "Sonra hangisi?" denildi: **"Kabul olunmuş hac"** buyurdu.

(11. 12. 25. 329. 1140. ve 1204. hadislerde bu tür değer ifadeleri sorulmuştur. 11. hadiste, hangi Müslümanın en hayırlı olduğu, 12. hadiste, hangi İslâm (davranışının) en hayırlı olduğu, 25. hadiste, hangi amelin daha değerli olduğu, 329. hadiste, hangi amelin Allah'a daha sevimli olduğu, 1140. hadiste, hangi amelin daha değerli olduğu, 1204. hadiste hangi insanın daha üstün olduğu sorulmuştur. Efendimiz (a.s.) 'bu tür sorulara değişik cevaplar vermiştir. Cevapların değişik olmasının nedeni, soru soranın durumunun, sorduğu ortamın ve zamanın değişik olmasından kaynaklanmış olabilir. Burada göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husus ise değer ifadelerinin tahsis ifade etmediğidir. Bir şeyin en değerli, en üstün, en hayırlı olması onun en değerlilerden, en üstünlerden, en hayırlılardan biri olduğunu belirtir. Tıpkı, Ali en akıllı kimsedir, sözünde olduğu gibi. Bu ifadede Ali'nin dışında en akıllı başka bir kimsenin bulunmadığı değil, en akıllılar içerisinde Ali'nin de bulunduğu anlaşılır.)

٢٦ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَعْطَى رَهْطًا وَسَعْدٌ جَالِسٌ فَتَرَكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَجُلًا هُوَ أَعْجَبُهُمْ إِلَيَّ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لَكَ عَنْ فُلَانٍ فَوَاللَّهِ إِنِّي لَأَرَاهُ مُؤْمِنًا فَقَالَ أَوْ مُسْلِمًا فَسَكَتُ قَلِيلًا ثُمَّ عَلَّنِي مَا أَعْلَمُ مِنْهُ فَعُدْتُ لِمَقَالَتِي فَقُلْتُ مَا لَكَ عَنْ فُلَانٍ فَوَاللَّهِ إِنِّي لَأَرَاهُ مُؤْمِنًا فَقَالَ أَوْ مُسْلِمًا ثُمَّ عَلَّنِي مَا أَعْلَمُ مِنْهُ فَعُدْتُ لِمَقَالَتِي وَعَادَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ يَا سَعْدُ إِنِّي لَأَعْطِي الرَّجُلَ وَغَيْرَهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْهُ خَشْيَةً أَنْ يَكْبَهُ اللَّهُ فِي النَّارِ ❀

& 26-) Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.) anlatır: "Rasûlullah (s.a.v.) birtakım kimselere bazı hediyeler dağıttı, ama içlerinden benim en çok beğenimi kazanmış bir kimseye vermedi, ben de oturuyordum: "Ey Allah'ın Rasûlü falan kimseye niye vermedin? Vallahi ben onun da mümin olduğu görüşündeyim." dedim O da: **"Müslüman de!"** buyurdu. Biraz sustum bu kişi hakkındaki bildiğim kanaat ağır bastı, söylediğimi tekrarladım: "Ey Allah'ın Rasûlü felan kimseye niye vermedin? Vallahi ben onun da mümin olduğu görüşündeyim." dedim. O da: **"Müslüman de!"** buyurdu. Sonra tekrar bu kişi hakkındaki bildiğim kanaat ağır bastı, yine söylediğimi tekrarladım Rasûlullah (s.a.v.) verdiği cevabı tekrarladı sonra da: **"Ey Sa'd! Ben, kendisinin dışındakileri ondan daha çok sevdiğim halde sırf, Allah onu cehenneme yüzüstü sürüklemesin diye bir kimseye hediye verebilirim."** buyurdu.

(Bu konuda 514, 1330, 1331, 1670. hadislerle de bakınız.)

٢٧ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أُرِيتُ النَّارَ فَإِذَا أَكْثَرُ أَهْلِهَا النِّسَاءُ يَكْفُرْنَ قِيلَ أَيَكْفُرْنَ بِاللَّهِ قَالَ يَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ وَيَكْفُرْنَ الْإِحْسَانَ لَوْ أَحْسَنْتَ إِلَى إِحْدَاهُنَّ الدَّهْرَ ثُمَّ رَأَتْ مِنْكَ شَيْئًا قَالَتْ مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا قَطُّ ❀

& 27-) İbni Abbâs (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.): **"Bana cehennem gösterildi, birde baktım ki cehennemliklerin çoğunluğu kadınlardı. Onlar nankörlük ederler/ küfrederler"** buyurdu. Kendisine: "Allah'a karşı mı nankörlük ederler/ küfrederler?" denildi O da: **"Kocaya karşı nankörlük ederler / küfrederler, iyiliği inkâr ederler. Eğer onlardan birisine bir ömür boyu iyilik etsen sonra da senden (hoşlanmadıkları) bir şey görse: "Senden asla iyilik görmedim " der."** buyurdu" demiştir.

(Hadisin bir benzeri olan 211. hadis ve açıklamasına bakınız.)

۲۸ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ رَجُلًا فَعَبَّرَهُ بِأَمِّهِ فَقَالَ لِيَ النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا ذَرٍّ أَعْبَرْتَهُ بِأَمِّهِ إِنَّكَ أَمْرٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ إِنْخَوَانُكُمْ خَوَلُكُمْ حَقْلُهُمُ اللَّهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ وَلْيُنْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ وَلَا تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ فَأَعِينُوهُمْ ❀

& 28-) Ebû Zer (r.a.): "Birisi ile birbirimize uygun olmayan sözler söyledik, ben de onu annesinden dolayı kınamıştım, bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.): **"Ey Ebû Zer, o kimseyi annesinden ötürü kınadın mı? O halde sen hâlâ içerisinde cahiliyye bulunan bir kimsesin. O kardeşleriniz, Allah'ın sizin gözetiminize verdiği hizmetinizi gören kimselerdir. Kimin gözetiminde bir kardeşi olursa yediğinden yedirsın, giydiğinden giydirsın, yapamayacakları şeylerden onları sorumlu tutmayınız, eğer böyle sorumlu tutmuş iseniz o halde kendilerine yardım edin."** buyurdu." demiştir.

۲۹ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا التَقَى الْمُسْلِمَانِ بَسَفَتِيهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ ❀

& 29-) Ebû Bekre (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v.): **"İki Müslüman kılıçlarıyla karşı karşıya gelirse öldüren de, öldürülen de cehennemdedir."** diye buyururken işittim:" Ey Allah'ın Rasûlü, öldüreni anladık ama öldürülen niye cehennemdedir?" dedim: **"O da karşısındakini öldürmeyi istiyordu da ondan"** buyurdu."

۳۰ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ﴾ قَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَيُّنَا لَمْ يَظْلَمْ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿إِنَّ الشَّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾

& 30-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): «İman edip de, imanlarına zulüm bulaştırmayanlar...» (En'âm: 82) âyeti indiğinde Rasûlullah (s.a.v.)'in ashâbı: "Hangimiz zulüm yapmaz ki?" dediler, bunun üzerine Allah: «Allah'a ortak koşmak gerçekten büyük bir zulümdür / haksızlıktır» (Lokmân:13) âyetini indirdi." demiştir.

(Allah'a ortak koşmak: Allah'a ait olan ilâh, Rab, gibi bazı hakları Allah'ın dışındakilere verme olarak açıklanmıştır. Bu ise haksızlıktır, ilah olmayı hak etmemiş olanları ilah olarak tanımak gerçek ilaha karşı haksızlıktır. Zulüm, Kur'ân-ı Kerim'de değişik anlamlarda kullanılmıştır. Bunlardan birisi de, bir kimsenin günah işleyerek kendisine yazık etmesi anlamıdır. (Bakara: 57, Araf. 160, Hûd: 101, Fatır: 32) Ashab yukarıdaki âyeti bu manada anlayarak: "Hangimiz zulüm yapmaz ki?" dediler. Yani, hangimiz günah işlemez ki? Ancak yukarıdaki âyetteki zulüm, Allah'a ortak koşma anlamıdır.)

۳۱ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا أُؤْتِمِنَ خَانَ ❀

& 31-) Ebû Hureyre (r.a.) dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **"Münafığın belirtisi üçtür: Konuştuğunda yalan söyler. Söz verdiğiinde sözünden döner. Kendisine güvenildiğinde hiyanetlik yapar."**

۳۲ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النَّفَاقِ حَتَّى يَدْعَهَا إِذَا أُؤْتِمِنَ خَانَ وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ ❀

& 32-) Abdullah b. Amr (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **"Dört özellik vardır ki bunlar kimde bulunursa tam anlamıyla münafık olur. Kimde bu dört özellikten bir tanesi bulunursa, onu bırakıncaya kadar"**

kendisinde münafıklık özelliğın den bir özellik bulunur: Kendisine güvenildiğinde hiyanetlik yapar. Konuştuğunda yalan söyler. Sözleştiğinde sözünde durmaz. Tartıştığında haksızlık yapar."

(Arap tavşanı denilen bir hayvanın avcıyı yanıltmak için yerin altında bulunan yuvasında açtığı gizli kaçış yolu anlamına gelen münafık kelimesi terim olarak, içindekini dışa vurmayan demektir. Türkçemizde "ikiyüzlü" şeklinde ifade ettiğimiz münafık, kâfirden daha tehlikeli ve cehennemdeki yeri daha şiddetlidir. Allah Teâlâ bunlar için: «Şüphesiz, münafıklar cehennemin en altındadırlar.» buyurmuştur. (Nisâ: 144)

Hadiste belirtilen münafıklığın alâmetleri hususunda değişik yaklaşımlarda bulunulmuştur. Acaba söz konusu alâmetlerden birisini taşıyan, söz gelimi -yalan söyleyen bir kimseye- hemen münafık diyebilir miyiz? Bu hususta değişik fikirler ileri sürülmüştür. Kimisi bu kimseye münafık diyebiliriz, derken kimisi de böyle bir kimsenin, içerisinden inanmadığı halde dışından Müslüman görünen ve gerçekte kâfir olan kimseler gibi olamayacağını, münafık damgasının vurulamayacağını söylemiştir.

Rivâyete göre bir kimse tabîinden Atâ'ya: "Hasan Basrî'yi: "Kimde bu üç özellik bulunursa onun için münafık dememde bir sıkıntı duymam." diye söylerken işittim" demiş, o da: "Hasan'ın yanına gittiğinde, ona de ki, Atâ sana selâm söylüyor ve diyor ki: "Yusuf (a.s.)'ın kardeşlerini hatırla." demiş ve Yusuf (a.s.)'ın kardeşlerinin de, bir zamanlar yalan söyledikleri, emanete ihanet ettikleri, sözlerinde durmadıkları bununla birlikte kendilerine münafık damgasının vurulmadığını hatırlatmıştır. (Umdetü'l-Kârî, I. 255)

Bu hadis, tâbîinden Said b. Cübeyr'in de kafasını kurcalar, sonunda İbni Ömer ile İbni Abbâs'a bu hadisin durumunu sorar, onlar da: "Ey kardeşimin oğlu, bu husus seni düşündürdüğü gibi bizi de düşündürmüş bu nedenle Rasûlullah (s.a.v.)'e sormuştuk. Hz. Peygamber (s.a.v.) güldü ve: **"Sizin bu özelliklerle ne alâkanız var? Bunlar münafıklara mahsustur. Benim "Konuştuğunda yalan söyler" şeklindeki sözüm, Allah'ın bana indirdiği: «Münafıklar sana geldiğinde: "Şahitlik ederiz ki sen, Allah'ın peygamberisin" derler. Allah bilir ki, sen elbette Kendisinin peygamberisin. Ancak Allah münafıkların yalancı olduklarına şahitlik eder.»** (Münafikûn: 1) **âyeti ile ilgilidir, siz böyle kimseler misiniz?"** buyurdu, biz: "Hayır" dedik. Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Öyleyse sizin bununla bir alâkanız yok, siz bundan uzaksınız. "Söz verdiğinde döner" şeklindeki sözüme gelince: Allah'ın: «Onlardan bir kısmı, eğer Allah lutfundan bize verirse, mutlaka sadaka vereceğiz ve kesinlikle salihlerden olacağız, diye Allah'a söz verdiler.»** (Tevbe: 75) **âyetinden dolayıdır. Siz böyle kimseler misiniz?"** buyurdu, biz: "Hayır" dedik. Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Öyleyse sizin bununla bir alâkanız yok, siz bundan uzaksınız. "Emanet verildiğinde hiyanetlik eder" şeklindeki sözüme gelince: Allah'ın bana indirdiği: «Şüphesiz biz emaneti göklere, yere ve dağlara arzettik...»** (Ahzâb: 72) **âyetiyle ilgili olarak her insana dini konusunda emanet verilmiştir. Görünür görünmez her yerde cünüplükten dolayı yıkanır, namaz kılar, oruç tutar. Münafık ise bunları sadece görünür yerde yapar. Siz böyle kimseler misiniz?"** buyurdu, biz: "Hayır" dedik. Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Öyleyse sizin bununla bir alâkanız yok, siz bundan uzaksınız"** buyurdu." demişlerdir. (Umdetül-Kârî, I. 255)

Bu konuda Abdullah b. Ömer (r.a.)'a sorulan şu soru da meseleye ışık tutar. Bir kısım kimseler, Abdullah b. Ömer (r.a.)'a: "Biz idarecilerimizin yanına giriyor ve kendilerine, yanlarından çıktığımızda söylediklerimizin tersini söylüyoruz." dediler. O da; "Biz de, böyle şeyi münafıklık sayardık." demiştir. (Buhârî, Ahkâm: 27, İbni Mâce, Fiten: 12) Abdullah b. Ömer (r.a.)'ın bu sözündeki münafıklık, küfür manasına değil davranışta içi dışına uymama anlamına yorumlanır. Yine sahabeden Hz. Hanzala (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında vaaz ve nasihat dinlemiş yanından ayrıldıktan sonra vaazdan duyduğu hisleri duyamadığından dolayı, kendisinin münafık olduğunu zannederek Rasûlullah (s.a.v.)'in yanına gelmiş: "Hanzala münafık oldu" demiştir. (Müslim, Tevbe: 12, Tirmizi, Kıyâme: 59, İbni Mâce, Zühd: 12) Aslında Hz. Hanzala (r.a.) inanç bakımından münafık değildi, İslâm dininden de çıkmamıştı. Ancak kendisi Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında iken hissettiği duyguları başka yerde duyamadığından, kendisinin içi ile dışının farklı olmasından dolayı böyle söylemiştir.

Diğer taraftan Kur'ân-ı Kerim'de Allah, söylediklerini yapmayan kimselere, münafık olarak değil mümin olarak hitap ederek: **«Ey İman edenler! Yapmayacağınız şeyi niçin söylersiniz...»** buyurmuştur. (Saf: 2) Âyette bildirilen **"yapılmayacak şeyin söylenilmesi"** yukarıdaki hadise göre münafıklık alâmetidir. Buna rağmen Allah bu kimselere mümin olarak hitap etmiştir. Bu da yukarıdaki özellikleri taşıdığı halde kalbinde iman bulunan kimsenin, iman bakımından münafık değil amel bakımından münafık olduğunu gösterir. Bu nedenle İslâm âlimlerinin bir kısmı açıklamaya çalıştığımız yukarıdaki hadisle belirtilen özellikleri amelde münafıklık olarak kabul ederler (Tirmizî, İmân: 14)

Aslında içi ile dışı bir olmayan ve ikiyüzlü dediğimiz münafıklığı, inançlar konusunda ikiyüzlülük ile amel konusunda ikiyüzlülük olmak üzere iki sınıfta incelemek mümkündür. Buna göre bir kimse, gerçekten İslâm'a inanmadığı halele inanıyormuş gibi görünüp küfrünü gizliyorsa bu kimse kâfirdir ve inanmadığını söyleyen kâfirlerden daha tehlikeli, cehennemde daha aşağıdadır. Buna **Nifak-ı Ekber**, yani büyük münafıklık denir. Bu tür münafıklığa **İmânî Nifak** diyenler de olmuştur. Asıl korkulan ve kişiyi âhirette ebedî cehennemde bırakan da budur. -Allah bizleri bundan korusun- Diğer taraftan bir kimse, kalben inandığı halde birtakım davranış bozukluklarından dolayı yukarıdaki hadiste bildirilen özellikleri taşıyorsa bu kimse, ameli konularda içerisinden dışarı vurmadığından dolayı ikiyüzlüdür ama kâfir değil, günahkârdır. Böyle davranışlara **Nifak-ı Asgar**, yani küçük münafıklık denilir, buna **Amelî Nifak** diyenler de olmuştur. Bu davranışlar devam ederse sahibini büyük münafıklığa götürür. Bu nedenle bir kısım âlimler, açıklamaya çalıştığımız hadiste belirtilen bu özelliklerin, iman açısından münafık bir kimsenin alâmeti olduğunu münafık olmayan bir müminin bu özellikleri sürekli işlediğinde artık ameli nifaktan imani nifaka geçeceğini belirtmişlerdir. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Kul bir hata işlediğinde, kalbine siyah bir nokta konulur. Eğer, bundan vazgeçer ve istiğfar ederse kalbi parlar. Eğer, bu hataya tekrar dönerse kalbindeki siyah nokta artırılır, sonunda kalbini kaplar. İşte bu durum Allah'ın: «Hayır! Öyle değil, tam tersine onların kazanmakta oldukları, kalplerini kaplamış örtmüştür.»** (Mutaffifin: 14) **âyetinde zikrettiği kaplama budur."**

buyurmuştur. (Tirmizi, Tefsir, Mutaffifin: 74, İbni Mâce, Zühd: 29, Muvatta, Kelâm: 18)

Bu açıklamalardan: Münafıklığın iki sınıf olduğunu, inanmadığı halde inanıyormuş gibi görünen kimsenin münafıklığı ile açıklamaya çalıştığımız hadiste belirtilen özellikleri taşıyan ama içerisinde iman bulunan kimsenin münafıklığının bir olmadığını çıkarabiliriz. Ameldeki münafıklık terk edilmezse sonunda yapılan günahlar kalbi karartarak iman cilasından bir şey bırakmaz.

Hadiste sözü edilen dört münafıklık özelliklerinden başka özellikler de vardır. 17. hadiste Ensara kızmanın da münafıklık belirtisi olduğu bildirilmişti. Abdurrahman Habenneke Kur'ân-ı Kerim'de bu konudaki âyetlerden çıkardığı örneklerle münafıkların 114 özelliğini tespit etmiştir. Hadislerde zikredilen özellikleri ise şöyle sıralar: 1-) Amel ve sözde yalancılık 2-) Sözünden dönmek 3-) Verdiği sözü bozmak 4-) Emanete ihanet etmek 5-) Tartışmada haksızlık yapmak 6-) Selâmları lanettir 7-) Yemekleri oburluktur 8-) Toplumun malını ganimet bilirler 9-) Büyüklük taslarlar 10-) Namaza geriden gelirler 11-) Mescidlere çok az girerler / öğleden sonra girerler 12-) Ne severler, ne de sevilirler 13-) Geceleri odun gibidirler (gece ibadetleri yoktur) 14-) Gündüzleri dünyalık için canlıdirlar 15-) Yatsı ve sabah namazında bulunmaktan kaçarlar 16-) Allah ve Rasûlüne karşı gelirler 17-) Düşmanla karşılaştıklarında korkaktırlar. (Zâhiratün-Nifak, I.108)

Bu özellikler Müslüman bir kimseye uygun olmayan birtakım davranışlardır. Söz konusu bu davranışların bir kısmının birbirine benzer davranışlar olduğunu görmekteyiz, bu nedenle bunları çoğaltmak veya birleştirerek sayısını azaltmak mümkündür. İslâm'ın hoş görmediği tüm davranışlar bunun içerisine girebilir. Ancak açıklamaya çalıştığımız hadiste bildirilenler en önemli ve kapsamlı olanlarıdır. Söz gelimi, emanete ihanet etmek öyle geniştir ki, bunun içerisine kendisine emanet verilen bir mala ihanetten tutun da Allah'ın insanoğluna yüklediği sorumluluklara kadar her şey emanet içerisine girer.

Diğer taraftan söz konusu münafıklık alâmetleri mümin bir kimsede görülebileceği gibi, kâfir bir kimsede de görülebilir. Bu nedenle yukarıdaki özellikleri taşıyan kimseler, inanç esaslarındaki münafıklık olan Nifak-ı Ekber (İmanî Nifak) sahibi bir kimse olabileceği gibi, amelde münafık olan ve günahkâr diyebileceğimiz Nifak-ı Asgar (Amelî Nifak) sahibi de olabilir. Münafıklık kişinin davranışına ve niyetine göre değişik şekilde cereyan eder. Bazen yukarıdaki özelliği taşıyan bir kimse Nifak-ı Ekber sahibi bir kimse olur, bazen de Nifak-ı Asgar sahibi olabilir. Neticede ister iman bakımından münafık, ister amel bakımından münafık olsun, her ikisi de kötü bir şeydir, bu özelliklerden kaçınılmalıdır. Efendimiz (a.s.) 1454. hadiste: **"İnsanların kötülerini de bir kısma bir yüzle, diğer bir kısma da bir başka yüzle gelen ikiyüzlü görürsünüz."** buyurarak, bu kimseleri insanların en kötüsü olarak nitelemiştir. Allah, bizleri bu kötü davranışlardan kaçınan kullarından eylesin)

۳۳ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ يُقِمُّ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

& 33-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.): **"Kim, inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek Kadir gecesini ihya ederse kendisinin geçmiş günahı bağışlanır,"** buyurdu" demiştir.

(Bu konuda 977. hadis ve açıklamasına bakınız)

۳۴ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اقْتَدَبَ اللَّهُ لِمَنْ خَرَجَ فِي سَبِيلِهِ لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا إِيْمَانٌ بِي وَتَصَدِيقٌ بِرُسُلِي أَنْ أَرْجِعَهُ بِمَا نَالَ مِنْ أَجْرِ أَوْ غَنِيمَةٍ أَوْ أَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ وَلَوْ لَا أَنْ أَشَقُّ عَلَى أُمَّتِي مَا قَعَدْتُ خَلْفَ سَرِيَّةٍ وَكَوَدِدْتُ أَنْيْ أَقْتُلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ أَحْيَا ثُمَّ أَقْتُلُ ثُمَّ أَحْيَا ثُمَّ أَقْتُلُ

{&} 34-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Allah, kendi uğrunda (cihada) çıkan kimseye "Onu (cihada) çıkaran ancak Bana iman ve Peygamberlerimi tasdik etmesidir. Nail olduğu sevap ve ganimette evine geri döndüreyim yahut da Cennete koyayım" diye garanti vermiştir. Eğer ümmetime güçlük çıkarmış olmasaydım, sefere çıkan hiçbir birlikten geri kalmazdım. Allah yolunda öldürülmeyi sonra dirilmeyi, sonra yine öldürülüp dirilmeyi, sonunda tekrar öldürülmeyi ne kadar istemişimdir."** buyurdu" demiştir.

(Hadisin bir benzeri 1205. hadiste gelecektir.)

۳۵ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

{&} 35-) Ebû Hureyre (r.a.), Rasûlullah (s.a.v.)'in: **"Kim, inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek, Ramazan'ı ihya ederse kendisinin geçmiş günahları bağışlanır,"** buyurduğunu rivayet etmiştir.

(Bir şeyi ihya etmek, onu canlı tutmak demektir. Ramazanın veya bir sonraki hadiste gelecek olan kadir gecesinin ihyası demek, bu vakitleri ibadetle, zikir ve dua ile tefekkür ve düşünme ile geçirmek demektir.)

۳۶ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

& 36-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.): *"Kim, inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa kendisinin geçmiş günahı bağışlanılır."* buyurdu" demiştir.

۳۷ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنْ الدِّينَ يُسْرٌ وَلَنْ يُشَادَّ الدِّينَ أَحَدٌ إِلَّا غَلَبَهُ فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَأَنْبِشُوا وَاسْتَعِينُوا بِالْغَدْوَةِ وَالرَّوْحَةِ وَشَيْءٍ مِنَ الدَّلْجَةِ

37-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): *"Din kolaylıktır, dinde aşın gidip de dinin aciz bırakmadığı hiçbir kimse yoktur. (Amelleriniz de) orta yollu olunuz, aşırı gitmeyiniz. Sabah akşam, biraz da gecenin sonunda yardım isteyin "* buyurmuştur.

(Bu konuda 20. hadise bakınız.)

۳۸ عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ أَوَّلَ مَا قَدِمَ الْمَدِينَةَ نَزَلَ عَلَى أَجْدَادِهِ أَوْ قَالَ أَخْوَالِهِ مِنَ الْأَنْصَارِ وَأَنَّهُ صَلَّى قَبْلَ بَيْتِ الْمُقَدَّسِ سِتَّةَ عَشَرَ شَهْرًا أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا وَكَانَ يُعْجِبُهُ أَنْ تَكُونَ قِبْلَتُهُ قَبْلَ الْبَيْتِ وَأَنَّهُ صَلَّى أَوَّلَ صَلَاةٍ صَلَّاهَا صَلَاةُ الْعَصْرِ وَصَلَّى مَعَهُ قَوْمٌ فَخَرَجَ رَجُلٌ مِمَّنْ صَلَّى مَعَهُ فَمَرَّ عَلَى أَهْلِ مَسْجِدٍ وَهُمْ رَاكِعُونَ فَقَالَ أَشْهَدُ بِاللَّهِ لَقَدْ صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَبْلَ مَكَّةَ فَدَارُوا كَمَا هُمْ قَبْلَ الْبَيْتِ وَكَانَتِ الْيَهُودُ قَدْ أُعْجِبَهُمْ إِذْ كَانَ يُصَلِّي قَبْلَ بَيْتِ الْمُقَدَّسِ وَأَهْلُ الْكِتَابِ فَلَمَّا وَلَّى وَجْهَهُ قَبْلَ الْبَيْتِ أُنْكَرُوا ذَلِكَ

& 38-) Berâ (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'ye ilk geldiğinde Ensardan dedelerinin - veya dayılarının- yanına inmiştir. Kendisi Kudüs tarafına yönelerek on altı veya on yedi ay namaz kıldı. Kiblenin Kâbe'ye doğru çevrilmesini arzuluyordu, (bu şekilde Kâbe'ye doğru) kıldığı ilk namaz ise ikinci namazı olmuştur. Kendisiyle beraber bir kısım kimseler de namaz kıldı. Yanında namaz kılanlardan birisi oradan ayrıldı ve Hz. Peygamberin mescidine uğradı, mesciddekiler bu sırada namaz kılıyorlardı Onlara: "Allah'ı şahit tutarım ki, Rasûlullah (s.a.v.) ile birlikte Mekke tarafına doğru namaz kıldım." dedi. Cemaat hemen namazda Kâbe tarafına döndü. Önceleri Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Kudüs tarafına dönüp namaz kılması Yahudi ve Hristiyanları memnun ediyordu. Kâbe tarafına dönünce bu uygulamadan hoşlanmadılar."

(Hadisin değişik bir benzeri 260. hadiste gelecektir.)

۳۹ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا أَسْلَمَ الْعَبْدُ فَحَسَنَ إِسْلَامُهُ يُكَفِّرُ اللَّهُ عَنْهُ كُلَّ سَيِّئَةٍ كَانَ زَلَفَهَا وَكَانَ بَعْدَ ذَلِكَ الْقِصَاصُ الْحَسَنَةُ بَعَثَ أَمْتَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ وَالسَّيِّئَةُ بِمِثْلِهَا إِلَّا أَنْ يَتَحَاوَرَ اللَّهُ عَنْهَا

39-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.)'dan. Kendisi Rasûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu işitmiştir: *"Bir kul İslâma girer, Müslümanlığını da güzel yaparsa Allah, onun geçmiş günahlarının tümünü siler. Artık bundan sonra yaptığıının karşılığı vardır: Sevap, on ila yetmiş kat olarak, günah ise eğer Allah bağışlamazsa bire bir (olarak karşılık alır)."*

(Müslüman bir kimsenin İslâmdan önceki ameli için 726. 1144. ve 2172. hadislerle bakınız. Hadisin son kısmı için de 2110. hadise bakınız.)

٤٠ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا امْرَأَةٌ قَالَتْ هَذِهِ قُلَانَةٌ تَذَكَّرُ مِنْ صَلَاتِهَا قَالَتْ مَهْ عَلَيْكُمْ بِمَا تَطِيقُونَ فَوَاللَّهِ لَا يَمَلُّ اللَّهُ حَتَّى تَمَلُّوا وَكَانَ أَحَبَّ الدِّينِ إِلَيْهِ مَا دَلَّوْهُ عَلَيْهِ صَاحِبُهُ ﷺ

{&} 40-) Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) yanına girdi, bu sırada yanında bir kadın vardı: **"Bu kim?"** dedi, o da: "Falanca kadın, kıldığı namazlardan anlatıyor." diye cevap verir. Rasûlullah (s.a.v.): **"Yeter, siz yapabilecekelinize bakın, vallahi siz usanırsınız da Allah usanmaz."** buyurmuştur. Rasûlullah (s.a.v.)'in en fazla sevdiği din az da olsa sahibinin üzerinde devam ettigidir.

(Hadisin değişik bir benzeri olan 960. hadise bakınız, son kısmı ise 2102. hadistir.)

٤١ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَفِي قَلْبِهِ وَزُنْ شَعِيرَةٍ مِنْ خَيْرٍ وَيَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَفِي قَلْبِهِ وَزُنْ بُرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ وَيَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَفِي قَلْبِهِ وَزُنْ ذَرَّةً مِنْ خَيْرٍ ﷺ

& 41) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Kalbinde bir arpa miktarı hayır bulunup da "Lâ ilahe illallâh" diyen kimse cehennemden çıkar. Kalbinde bir buğday miktarı hayır olup da "Lâ ilahe illallâh" diyen kimse de cehennemden çıkar. Kalbinde bir zerre miktarı dahi hayır olup da "Lâ ilahe illallâh" diyen de Cehennemden çıkar."** buyurmuştur.

(Bu konuda 2225. hadise bakınız.)

٤٢ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْيَهُودِ قَالَ لَهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ آيَةٌ فِي كِتَابِكُمْ تَقْرَعُونَهَا لَوْ عَلَيْنَا مَعَشَرَ الْيَهُودِ نَزَلَتْ لَا تَخَذُنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ عِيدًا قَالَ آيَةُ قَالَ «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا» قَالَ عُمَرُ قَدْ عَرَفْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ وَالْمَكَانَ الَّذِي نَزَلَتْ فِيهِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ قَائِمٌ بِعَرَفَةَ يَوْمَ جُمُعَةٍ ﷺ

& 42-) Ömer b. el-Hattab (r.a.)'dan. Yahudilerden bir kimse kendisine: "Ey Müminlerin Emiri, kitabınızda okuduğunuz bir âyet var ki, eğer bu âyet biz Yahudi topluluğuna indirilseydi bugünü bayram ederdik" dedi. O da: "Hangi âyet" dedi. Yahudi: **«Bugün size dininizi kemale erdirdim ve üzerinize nimetimi tamamladım. Sizin için Din olarak da, İslâm'ı uygun gördüm»** (Maide: 3) âyetidir." dedi. Hz. Ömer (r.a.): "Biz bugünü de, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e indiği yeri de biliyoruz: Cuma günü Arafatta vakfe yaparken inmişti." demiştir.

(Yani bu âyetin indiği yer Müslümanların bayram yeri, indiği gün de Müslümanların bayram günü olan cuma günüdür. Biz zaten bugünde bayram yapıyoruz, demek istemiştir.)

٤٣ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ أَهْلِ تَجْدٍ نَائِرِ الرَّأْسِ يُسَمِّعُ دَوِيَّ صَوْتِهِ وَلَا يُفْقَهُ مَا يَقُولُ حَتَّى دَنَا فَاذًا هُوَ يُسْأَلُ عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَمْسُ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ فَقَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تَطُوعَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَصِيَامَ رَمَضَانَ قَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُ قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تَطُوعَ قَالَ وَذَكَرَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الزَّكَاةَ قَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تَطُوعَ قَالَ فَادْبَرَ الرَّجُلُ وَهُوَ يَقُولُ وَاللَّهِ لَا أَزِيدُ عَلَى هَذَا وَلَا أَنْقُصُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ ﷺ

{&} 43-) Talha b. Ubeydullah (r.a.)'dan. Rasûlullah (s.a.v.)'e Necid halkından saçlı dağınık bir adam geldi. Sesi uzaktan duyulabildiği halde ne söylediği anlaşılmıyordu. Sonunda Rasûlullah (s.a.v.)'e yaklaştı, bir de baktım ki İslâm'dan soruyor. Rasûlullah (s.a.v.): **"Gece ve gündüz beş namaz"** buyurdu.

"Bunun dışında diğer yapacağım var mı?" dedi.

"Hayır, ancak fazladan yapacağın nafile namaz kıalarsın " buyurdu ve devamla:

"Ramazan orucunu tutmak" buyurdu.

"Bunun dışında diğer yapacağım var mı?" dedi.

"Hayır, ancak fazladan yapacağın nafile oruç tutarsın." buyurdu. Rasûlullah (s.a.v.) ona zekâtı anlattı, o da: "Bunun dışında diğer yapacağım var mı?" dedi.

"Hayır, ancak fazladan yapacağın nafile sadaka verirsin" buyurdu. Bu gelen adam dönüp gitti, giderken: "Vallahi bunu ne artırırım ne de eksiltirim" diyordu. Rasûlullah (s.a.v.): **"Eğer sözünde doğru kalırsa başarıyı / kurtuluşu elde etti"** buyurdu.

(Bu konuda 703 ve 704. hadislere de bakınız. Hz. Peygamber (s.a.v.), İslâm'ı, beş vakit namaz kılmak, Ramazan orucunu tutmak ve zekât vermek olarak açıklamıştır. Bu sayılanların dışında da birtakım İslâm kuralları vardır. Nitekim diğer yerde gelen rivayetlerde hadisin sonunda şöyle bir ifade vardır "Rasûlullah (s.a.v.), ona İslâm şeriatlarını (kurallarını) bildirdi, o da; "Sana ikramda bulunan'a yemin olsun ki fazladan hiçbir nafile yapmam ama Allah'ın bana farz kıldığı hiçbir şeyi de eksiltmem" dedi. (Buhârî, Savm: 1, Hıyel: 3) Bu rivâyette Hz. Peygamber (s.a.v.)'in namaz, oruç ve zekât dışındaki kuralları öğrettiğini görüyoruz.

Hz. Peygamber (s.a.v.)'e soru soran bu zatın 57. hadiste geçen Dımâm b. Sa'lebe (r.a.) olduğu söylenmiştir. Ancak her iki hadis arasında ifadelerdeki farklılıklardan ve İbni İshak, İbni Sa'd ve İbni Abdilber'in Dımâm b. Sa'lebe (r.a.)'nın 57. hadisten başka bir hadisinin olduğunu bildirmemiş olmalarından bu görüş tutarlı görülmemiştir. Aynî, Umdetu'l Kâri, i. 306)

٤٤ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَنْ اتَّبَعَ جَنَازَةَ مُسْلِمٍ إِيْمَانًا وَاحْتِسَابًا وَكَانَ مَعَهُ حَتَّى يُصَلَّى عَلَيْهَا وَيُفْرَغَ مِنْ دَفْنِهَا فَإِنَّهُ يَرْجِعُ مِنَ الْآخِرِ بِقِرَاطَيْنِ كُلُّ قِرَاطٍ مِثْلُ أُحُدٍ وَمَنْ صَلَّى عَلَيْهَا ثُمَّ رَجَعَ قَبْلَ أَنْ تُدْفَنَ فَإِنَّهُ يَرْجِعُ بِقِرَاطٍ ۞

44-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlullah (s.a.v.): **"Kim inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek Müslümanın cenazesini takip eder, namazı kılınana değin yanında kalır defnedilene kadar ayrılmazsa, böyle bir kimse her biri Uhud dağı kadar olan iki kırat sevap alır"** buyurmuştur.

(Hadisin bir benzeri olan 670. hadise bakınız. Kırat bir ölçü birimdir, 670. hadiste değinilmiştir.)

٤٥ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ سَبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ ۞

& 45-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Müslümana sövüp kötü sözler söylemek fasıklıktır, onunla savaşmak ise küfürdür. "** buyurmuştur.

(Bu konuda 2167. hadiste de Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Kim bize silah çekerse bizden değildir."** buyurmuştur. Bir kimse, Müslüman bir kimseyi sırf dininden dolayı, dinini tasvip etmediğinden öldürürse bu kimsenin kâfir olacağı, ancak bir Müslümanın dininden dolayı değil de başka şahsi hesaplardan dolayı veya hata ile öldürülmesi halinde -her ne kadar bu çok büyük bir günah olsa da- bunun küfür olmayacağı söylenmiştir.

Müslümana sövme, kötü sözler söylemek, fasıkların; Müslümana karşı savaşmak, kâfirlerin işidir. Fasık hak yoldan sapan demektir. "...Şeytan, Rabb'inin emrinden çıktı..." (Kehf: 50) âyetinde bu anlam açıkça görülmektedir. Âyette hak çizgiden çıkma fık kelimesi ile ifade edilmiştir.)

٤٦ عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ خَرَجَ يُخْبِرُ بَلِيلَةَ الْقَدْرِ فَتَلَاخَى رَجُلَانِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ إِنِّي خَرَجْتُ لِأُخْبِرَكُم بَلِيلَةَ الْقَدْرِ وَإِنَّهُ تَلَاخَى فُلَانٌ وَفُلَانٌ فَرَفَعْتُ وَعَسَى أَنْ يَكُونَ خَيْرًا لَكُمْ التَّمِسُّوْهَا فِي السَّبْعِ وَالْتَّسْعِ وَالْخَمْسِ ۞

46-) Ubâde b. es-Sâmit (r.a.) anlatır: "Rasûlullah (s.a.v.) Kadir gecesini bildirmek için dışarı çıkmıştı, bu sırada iki Müslüman tartıştı bunun üzerine: **"Ben size Kadir gecesini bildirmek için dışarı çıkmıştım, gel gör ki falanla falan tartıştılar bu bilgi de kaldırıldı. Ama sizin için belki bu daha iyidir. Siz onu yedi, dokuz ve beşte arayınız"** buyurdu.

(Kadir gecesini hakkında 977. hadis ve açıklamasına bakınız.)

٤٧ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ بَارِزًا يَوْمًا لِلنَّاسِ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ فَقَالَ مَا الْإِيمَانُ قَالَ الْإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَبِالْبَيْتِ وَرُسُلِهِ وَتُؤْمِنَ بِالْبَعْثِ قَالَ مَا الْإِسْلَامُ قَالَ الْإِسْلَامُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكَ بِهِ وَتَقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤَدِّيَ الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ قَالَ مَا الْإِحْسَانُ قَالَ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تُكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ وَسَأَخْبِرُكَ عَنْ أَشْرَاطِهَا إِذَا وَلَدَتِ الْأُمَةُ رَبَّهَا وَإِذَا تَطَاوَلُ رُعَاةُ الْإِبِلِ الْبُهِمُ فِي الْبُنْيَانِ فِي خَمْسٍ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ ثُمَّ تَلَا النَّبِيُّ ﷺ ﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾ الْآيَةَ ثُمَّ أَدْبَرَ فَقَالَ رُدُّوهُ فَلَمْ يَرَوْا شَيْئًا فَقَالَ هَذَا جِبْرِيلُ جَاءَ يُعَلِّمُ النَّاسَ دِينَهُمْ

& 47-) Ebû Hureyre (r.a.): "Bir gün Hz. Peygamber (s.a.v.) halkın arasında iken, kendisine Cebrail geldi ve: "İman nedir?" dedi:

"İman: Allah'a, Meleklerine, onunla karşılaşacağına, Elçilerine inanmandır, öldükten sonra dirilmeye de inanmandır." buyurdu:

"İslâm nedir?" dedi:

"İslâm: Kendisine hiçbir şeyi ortak koşmayarak Allah'a kulluk etmen, namaz kılman, farz olan zekâtı vermen, ramazan orucunu tutmandır." buyurdu:

"İhsan nedir?" dedi:

"Kendisini görüyormuşsun gibi Allah'a kulluk etmelidir, her ne kadar sen Onu görmesen de O seni görmektedir," buyurdu:

"Kıyamet ne zaman kopacak?" dedi:

"Bu konuda soru sorulan, sorandan daha fazla bilgili değildir, ama ben sana şartlarını bildireceğim: Köle kadının efendisini doğurduğunda, ne idüğü belirsiz deve çobanlarının bina yapma konusunda yarıştıklarında (kıyameti bekle. Kıyametin ne zaman kopacağına vakti,) **sadece Allah'ın bildiği beş bilinmeyenler içerisinde**" buyurdu: «**Kıyametin bilgisi Allah'ın yanındadır...**» (Lokman: 34) âyetini okudu arkasından gelen adam dönüp gitti. Rasûlullah (s.a.v.): **"Onu bana geri çağırın"** dedi ama ondan hiçbir şey göremediler bunun üzerine Rasûlullah: **"Bu, Cebrail idi, insanlara dinini öğretmek için gelmiştir."** buyurdu." demiştir.

(Bu hadisimizde güzel dinimizin nelerden oluştuğunu öğrenmekteyiz. Cebrail (a.s.), insanlara dini öğretmek için gelmişti, sorduğu sorulardan dinin nelerden oluştuğunu görüyoruz: İman, İslâm ve İhsan.

Buna göre dinimiz üç bölümden oluşuyor: İnanç esasları, ibadetler ve uygulamalar, Allah'a kullukta ihlas ve samimiyet. Bu da kendisini görüyormuşçasına Allah'a kulluk etmektir.

Melekler insan şekline girebilirler, onlarla konuşabilirler, insanlar da onları görebilir seslerini duyabilirler.

Kıyametin ne zaman kopacağını tam olarak Allah bilebilir. Peygamberler, bu konuda kendilerine bildirildiği kadar bilebilirler.)

٤٨ عَنْ الثُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ الْحَلَالُ بَيْنَ وَالْحَرَامِ بَيْنَ وَبَيْنَهُمَا مُشَبَّهَاتٌ لَا يَعْلَمُهَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ فَمَنْ اتَّقَى الْمُشَبَّهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ كَرَّاعَ بَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يُوَاقِعَهُ أَلَا وَإِنْ لِكُلِّ مَلَكٍ حِمَى أَلَا إِنْ حِمَى اللَّهُ فِي أَرْضِهِ مَحَارِمَهُ أَلَا وَإِنْ فِي الْجَسَدِ مُضَغَةٌ إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ

& 48-) Numan b. Beşir (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.): **"Helâl açıktır, Haram da açıktır; ama bu ikisinin arasında insanların çoğunun bilemediği şüpheli işler vardır. Kim şüpheli işlerden sakınırsa dinini ve haysiyetini kurtarır. Kim**

de şüpheli işlere takılırsa bunun durumu yasak bölgeye düşebilecek şekilde koyun otlatan çoban gibidir. Şunu bilin ki her hükümdarın bir yasak bölgesi vardır. Allah'ın yeryüzündeki yasak bölgesi ise haramlarıdır. Bilin ki vücutta bir et parçası vardır; eğer düzelirse vücudun tamamı düzelir eğer bozulursa vücudun tamamı bozulur bakın o kalptir, " diye buyururken işittim." demiştir.

(Hadisin bir benzeri olan 985. hadise bakınız.)

٤٩ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنْ وَقَدَ عَبْدُ الْقَيْسِ لَمَّا أَتَوْا النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنْ الْقَوْمُ أَوْ مَنْ الْوَفْدُ قَالُوا رَبِيعَةُ قَالَ مَرْحَبًا بِالْقَوْمِ أَوْ بِالْوَفْدِ غَيْرَ خَزَايَا وَلَا نَدَامَى فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا لَا نَسْتَطِيعُ أَنْ نَأْتِيكَ إِلَّا فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ وَبَيْنَنَا وَبَيْنَكَ هَذَا الْحَيُّ مِنْ كُفَّارٍ مُضَرٍّ فَمُرْنَا بِأَمْرِ فَضَّلَ لُنْخَبِرَ بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا وَتَدْخُلَ بِهِ الْحَنَّةَ وَسَأَلُوهُ عَنِ الْأُشْرَبَةِ فَأَمَرَهُمْ بِأَرْبَعٍ وَتَهَاظُمُ عَنْ أَرْبَعٍ أَمَرَهُمْ بِالْإِيمَانِ بِاللَّهِ وَخَذَهُ قَالُوا أَتَذَرُونَ مَا الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَخَذَهُ قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامُ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَصِيَامُ رَمَضَانَ وَأَنْ تُعْطُوا مِنَ الْمَغْنَمِ الْخُمْسَ وَتَهَاظُمُ عَنْ أَرْبَعٍ عَنِ الْحَتَمِ وَالذَّبَاءِ وَالتَّقْمِيرِ وَالْمَرْقَةِ وَرَبَّمَا قَالَ الْمُقْمِرِ وَقَالَ احْفَظُوهُمْ وَأَنْخَبِرُوا بِهِ مَنْ وَرَاءَكُمْ ۖ

& 49-) İbni Abbâs (r.a.) anlatır. "Abdu'l-Kays kabilesinin temsilcileri Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldiklerinde: **"Bu topluluk kimdir? -veya- bu temsilciler kimlerdir?"** buyurdu. Onlar da: "Rabia" dediler: **"Hoşgeldiniz Ey topluluk -veya- Ey temsilciler. Allah, utandırmasın / küçük düşürmesin, pişmanlık vermesin,"** buyurdu. Onlar: "Ey Allah'ın Rasûlü biz, sana ancak haram ayda gelebiliyoruz, seninle aramızda Mudar kâfirlerinden bir boy var. Bize açık anlaşılır bir şeyler emretsen de geride kalanlarımıza bildirsek, bu şeylerle cennete girsek." dediler, içeceklerden sordular. Rasûlüllah (s.a.v.) onlara dört şeyi emretti, dört şeyi yasakladı, Onlara, tek olan Allah'a iman etmeyi emretti: **"Bilebiliyor musunuz tek olan Allah'a iman ne demektir?"** buyurdu. Onlar: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" dediler; **"Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammedin de Allah'ın elçisi olduğuna şahitlik etmek, namazı kılmak, zekât vermek, ramazan orucunu tutmaktır, ganimetten beşte birini vermenizdir."** buyurdu. Onlara dört şeyi de yasakladı: Hantemi (topraktan yapılmış testi) dübbâyı (kabaktan yapılmış testi) nakiri (hurma kütüğünden oyulmuş testi) Ve müzeffeti (zilletle kaplanmış testi. Hadisi anlatan ravi şöyle demiştir) galiba (müzeffet yerine) mukayyeri (bu da ziftlenmiş testidir) dedi. Sonra da: **"Bunları ezberleyip belleyin geride kalanlarınıza da bildirin"** buyurdu.

(Hadiste geçen kullanımı yasaklanan eşyalar, içerisinde sıvı şeylerin bulunduğu bazı kaplardır. İslâm öncesi bu kaplar şarap yapımına daha elverişli olduğundan içerisine, hurma ve üzüm sırası konulup şarap yapılırdı.

Nitekim hadisin Müslim'de geçen rivayetinde bu hususu belirterek şöyle buyurmuştur: **"İçerisine ufak hurmaları atar sonra üzerine su döker, kabarıp fışkırmaya geçtiğinde bunu içerirsiniz. Sonunda da biriniz amcaoğlunu kılıçla vurur."** (Müslim, iman: 26) Bu nedenle şarap yapımında kullanılan söz konusu kapların kullanımı tamamen yasaklanmış, İslâm ahkâmı yerleşip sebat bulduğunda, tıpkı kabir ziyaretinde olduğu gibi bunların kullanımı serbest bırakılmıştır. Bu konuda Hz. Peygamber (s.a.v.):

"Size birtakım kaplan yasaklamıştım. Şüphesiz kaplar bir şeyi ne helâl kılar ne de haram, ama biline ki, serhoşluk veren şeylerin tümü haramdır." buyurmuştur. (Müslim, Eşribe: 64, Tirmizî, Eşribe: 6) Bu konuda 1933. hadise de bakınız.

Bir diğer hadiste de: **"Size su tulumunda sıra yapmayı yasaklamıştım. Şimdi bütün kaplarda bunu içebilirsiniz, yalnız sarhoşluk veren şeyler bunun dışındadır."** buyurmuştur. (Müslim, Eşribe: 65)

٥٠ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَلِكُلِّ أَمْرٍ مَا تَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهَاجَرَتْهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهَاجَرَتْهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ ۖ

50-) Ömer İbni Hattab (r.a.)'dan Rasûlüllah (s.a.v.): **"Ameller niyete göredir, herkese niyet ettiği şey vardır. Bu nedenle kimin hicreti, Allah'a ve Rasûlü'ne ise hicreti Allah'a ve Rasûlü'ne dir. Kimin hicreti, elde edeceği dünyaya**

veya evleneceği bir kadına ise hicreti, hicret ettiği şeye olur. " buyurmuştur.

(Hadisin bir benzeri 1. hadiste geçmişti.)

٥١ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَى أَهْلِهِ يَحْتَسِبُهَا فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ ❁

& 51-) Ebû Mes'ûd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Bir kimse, sevabını Allah'tan bekleyerek ailesi için harcama yaparsa bu harcama, kendisi için bir sadaka o/ur"** buyurmuştur.

(Hadisin bir benzeri 1881. hadiste gelecektir. Dinimizde sevap kazanmak oldukça kolaydır. Öyleki, Allah'ın rızasını isteyerek bir kimsenin ailesinin ihtiyaçlarını karşılaması bile sadaka gibi değerlendirilip karşılığında sevap verilmektedir. Sadaka birisine maddi yardımda bulunmakla sınırlı değildir, küçük bir tebessümde bile sadaka sevabı vardır. Sadaka sayılan bu tür davranışlar 493. 658. 730. 1071. 1140. 1184. 1881. 2016. hadislerde de anlatılmaktadır.)

٥٢ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى إِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ ❁

& 52-) Cerîr b. Abdullah (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.)'e: **"Namaz kılmak, Zekât vermek ve her Müslümana nasihat vermek üzere / samimi olmak üzere biat ettim."** demiştir.

٥٣ وَ عَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ إِنِّي أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ قُلْتُ أَبَايَعُكَ عَلَى الْإِسْلَامِ فَشَرَطَ عَلَيَّ وَالنُّصْحَ لِكُلِّ مُسْلِمٍ فَبَايَعْتُهُ عَلَى هَذَا ❁

& 53-) Yine Cerîr b. Abdullah (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldim ve: "Sana İslâm üzere biat ediyorum" dedim O da: **"Her Müslümana nasihat vermek üzere de / samimi olmak üzere de"** diyerek şart koştu, ben de bu şekilde biat ettim" demiştir.

